

ליקוטי מוהר"ן

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

אמר שצריכים ללמד אותו הרבה עד שיהיה שגור בעל פה. ואמר
בפרוש שהלמוד בחבוריו הקדושים הוא אתחלתא דגאלה. ואמר
ללמד גם בעיון גדול, כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו ובתורתו
הקדושה והנוראה מאד, עד אין סוף ואין תכלית: (חי"מ שמו)

ליקוטי מוהר"ן ביאור חברותא ללימוד בעיון

מבוא לביאור

הביאור מורכב מג' חלקים:

הראשון:

ביאור הפשוט, ששולב בגרסת התורה והוא מסקנת העיון שבהערות

החלק השני:

ההערות, בנוי על פי רוב בדרך של קושיא" ותירוץ. ופתיחת כל המראה מקומות עם מפרשיהם כדי שהלומד יוכל בעצמו לדון בדיוק הדברים ולא יוכרח לסמוך עלי. שעל כן נקרא חיבור זה חברותא, כי הכוונה להיות עזר ללומד ולא ספר חידושי תורה אע"פ שמובלעים בו גם הרבה חרושים.

והשלישי:

היא הקדמה לתורה שהיא מבט כללי על התורה, שאמור לקשור את כל חלקי התורה בקשר אחד. ועוד גם לבאר נושאים שבמיוחד קשים להבנה בתורה.

ההקדמה:

היא מסקנת העיון שבהערות לכן אין בה כמעט ראיות למבואר בה.

ובסופה הקושיות שהתעוררו בזמן הלימוד כדי להקל על הלומד, כידוע שתירוץ בלא שקודמת לו הקושיא המביאה אותו לא עושה רושם כל כך, כמו כשיש קושיא שכואבת ואזי התירוץ מתקבל בשמחה.

דרך הלימוד נ"ל לדמות למחרות כי כל תיבה ומשפט בתורה הן חרוז נפלא שצריך לעיין בו תחילה בפני עצמו ללמוד אותו היטב ולכן בזה גלשתי גם מעבר לקשר העניין לתורה, ואח"כ לעיין בו כיצד נקשר לתורה, וכן לעבור מחרוזת לחרוז אע"פ שעדיין לא נקשרו היטב החרוזים כולם זה לזה. וכך נהגתי בכל מקום שכתבתי הערה ולפי מסקנת ההערה ביארתי את הפשט המשולב בגרסא.

וכל זה עדיין בחי" הזורעין בדמעה", כי עיקר ה"ברינה יקצורו" זה למצא את החוט החזק שיחרוז את כל החרוזים היטב דהיינו לתפוס את מהלך התורה באופן שכולל את כל הפרטים בלא שישאר פרט מיותר שכביכול אין בו צורך למהלך התורה. וזה השתדלתי לעשות אחרי לימוד כל התורה בעיון כתבתי הקדמה לתורה שהכוונה בה לכד מביאורי מושגים קשים להבנה, העיקר לעשות סיכום קצר שכולל את כל החרוזים ופושט את כל הספיקות כפי שנתבררו בעיונים שבהערות. (אמנם כיון שאין ביהמ"ד בלא חידוש גם בהקדמה נתחדשו דברים שלא תמיד העתקתי אותם להערות) (זו היתה כוונתי ועדיין אני מצפה להצליח יותר)

דפי הליקוטי מוהר"ן בצורת הדף נלקחו מליקוטי מוהר"ן המדויק, מהדורת תקפא שהיא גרסת מוהרנ"ת שהדפיס בביתו, מוגה בהשוואה לשאר מהדורות. ובתוספת מ"מ הישנים וחדשים. שנדפס מבת תשעח בירושלים.

הערות אפשר להפנות למייל: lezavotlaze@gmail.com

^אהשתדלתי מאד כל ביאור להקדים לו את הקושיא המכריחה אותו וכל קושיא התחלתי בלשון צ"ע כדי להקל על מי שרוצה לעיין בעיקר בקושיות.

^בעיון חיי מוהר"ן אות שפט שכל תורה של רבינו אע"פ שהיא חדרים חדרים היא קשר אחד הדוק, ועיון תורה סה שהתפלה של רבינו היא אחד ממש ובסופה עדין אחז בתחילתה וכן מסתבר שמי שאמר על עצמו שוכח ליחידה דיחידה אצלו התורה והתפלה הן כל אחת ושתייהן יחד אחדות פשוטה.

הודעה:

כל הביאורים הם בדרך אפשר והצעה בלבד.

כי מי יודע עומק כוונתו ובפרט אנן והלוואי שגם במה שכיוון למדרגתי לא שבשתי, ורק כיון שציוה לעיין ולחדש בתורתו אנו מקיימין דבריו על פי שכל הפשוט שלנו וכדברי מוהרנ"ת הנוקבים שכל מה שמקבל מרבו צריך לידע שעדין אינו יודע כלל, כי כפלים לתושיה, כי מאד עמקו מחשבותיו, כי דבריו הם כמעט הנובע והם פחית מים עמקים עצה בלב איש. וצריך בכול פעם לעיין היטב בדבריו הקדושים ולחתר ולשאב מהם עצות נפלאות באפן שיוכל להציל את עצמו משטף מים רבים של זה העולם. וכל מה שידע ויוציא מדבריו צריך לידע ולהבין ולהאמין שעדין אינו יודע כלל עד היכן מגיעים עמקות דבריו העמקים מני ים וכו'. רק במה שהרשה יכול להתבונן מהם עצות לעבודתו ותפודתו, אבל עצם תורתו ואפלו שיהותיו הקדושות אי אפשר להשיג בשום אפן וכמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה, הרבה למדתי מרבתי ולא חפרתי מהם אלא וכו'. עכ"ל

ועיקר כוונת החיבור הזה הוא לבאר הפשט באופן שכל אחד יוכל ללמוד ולעורר קושיות ללימוד בעיון ולפתוח את המראה מקומות להקל על הלימוד בעיון. ולרגע לא שכחתי את אנ"ש החריפים שאם יעינו בזה מסתמא יהיו להם הרבה הערות, והרבה חדושים שעמלתי שעות רבות להבין ולחדש מסתמא אצלם הוא דבר פשוט שמיד עלו עליו. כל מעלתי עליהם היא רק הסבלנות לעמול ולטרוח הרבה שעות עמ"נ להגיש כשלחן ערוך את הדברים להקל על הרוצה ללמוד בעיון, כיון שלא מצאתי אחר שעשה זאת.

התנצלות:

אמנם מעט בכרסלב העיון לפרסם חידושיהם חלקם כדי לא להיקרא בעל המחבר וכו"ב תארי כבוד

וחלקם כנראה מחשש שלא יצאו חובת הזהרת רבינו בתורה כאות ח' שאין לדרוש לרכים אלא דברים המבוררים לו כאחותו שאסורה לו כמבואר בשבת קמה:, ואע"פ שהזהיר בתורה סא' (סוף אות ה') שכ"א חייב להאמין בחשיבות חדושו, מסתמא כוונתו להאמין אבל לא לדרוש ולפרסם.

אבל כיון שאמר אני חדש מלא ישן ולא ידוע שבזה דווקא יצא לחדש ולחלוק על מפרשים רבים שהאריכו בחיוב כתיבת חידושים עיין מהרש"א ב"ב י: שעל זה אחז"ל פסחים נ. אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ובספר חסידים אות תקל מי שגילה לו הקב"ה דבר, ואינו כותבה ויכול לכתוב, הרי גזול מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב, דכתיב (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, וכתיב (משלי ה) יפוצו מעינותיך חוצה, וזה שכתוב (קהלת יב יד) יביא במשפט על כל נעלם, שגורם שנעלם, אם טוב שגילה לו אם רע, שאינה כותבה: ובביאור ברית עולם להחיד"א שם. הוסיף בשם ספר לב אריה שכתב בהקדמתו משם רז"ל שבזמן שבית המקדש קיים כשארם מקריב קרבן מתכפר לו וכשארם כותב בספר מה שלומד איזה חידוש הכתיבה זו עולה לו במקום קרבן.

ובזה פי' הרב הנ"ל את הכתוב זבח ומנחה לא חפצת וכו' עולה וחטאה לא שאלת אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי שיעלה במקום קרבן.

עוד עי"ש בשם ספר רבינו אפרים על התורה כתב יד פרשת כי תשא שכתב בשם רבי אליעזר מגרמיזא ז"ל שכל מי שמגלין לו רזי תורה מן השמים ואינו כותבו עתיד ליתן את הדין עכ"ל.

ועיין שפתי כהן למוה"ר מרדכי הכהן מגורי הארז"ל בהקדמת ספרו בזה"ל "ניתנה רשות למי שחננו ה' קצת דעה וחכמה ובינה לבאר ולפרש מה שקבלה נשמתו בסיני ואם לא יכתבם נראה לי שהוא נענש כמו הנביא שהוא כובש נבואתו שחייב מיתה.

ועיין בספר מחשבות חרוץ לר' צדוק הכהן אות טו שכתב שיש גם חיוב לפרסם כי שמא יש בדבריו איזה חידוש השייך לחלקו ולא נגלה לשום אדם והוא לכך נוצר לגלותו בעולם, ואם לא, ח"ו יצטרך להתגלגל.

עוד עיין בספר קהילות יעקב זי"ע שכתב בהקדמת ספרו בשם ספר תורת גיטין מאמר הקדמון שדבר טוב אחד בספר מציל על הספר כולו. עכ"ל.

לכן אולי ע"י הודעה והתנצלות הנ"ל אפשר כן לפרסם איזה חידושים גם לפחותים כמונו, ואנו תקווה שעכ"פ דבר טוב אחד יש גם בחיבור זה ויציל על הספר כולו.

ואע"פ שהרמב"ם מזהיר באגרות קדש מאמר קדוש ה' שלפני שדורש לרכים יהזור ד"פ אבל מה שכותב צריך לחזור אלף פעמים, מסתמא הכוונה להוראה למעשה ואע"פ שבדאי בדברי רבינו יש הוראה בקיום עצותיו ועניני השקפה למעשה, מסתמא בדרך לימוד מותר דאל"כ לא שבקת חי. ומסתמא גם הזהרת רבינו הנ"ל אפשר לפרש כך.

עכ"פ אם טעינו והזהרתם היא בכל עניין, אולי ראוי לכנות את הביאור חברותא, כי חברותא דרכו לומר גם את ספקותיו ולא רק דברים המבוררים כאחותו שאסורה.

עוד עניין חתימת שם המחבר היא סוגיא בפ"ע עיין ספר חסידים שם שחכמים ראשונים נמנעו כדי שלא להנות מהתורה ועיין שם סימן ח' שרשב"ג מ' הרוגי מלכות תלה בזה סיבת הריגתו עוד עי"ש סימן פד שמנכין לו מזכויותיו, אמנם יש מקשים א"כ מאי משמאלה עושר וכבוד. מאידך רובא דעלמא נהגו כן לציין שמם ונ"ל הטעם או שצויין ע"י תלמידיהם או שכל היחס לפירוש הוא כפי גדולת המחבר בחכמה ויר"ש לכן חששו שאם לא יצינו שמם לא ינהגו כובד ראש בדבריהם.

לעורך על חשיבות העיון בתורה של רבינו:

עיינ חיי מוהר"ן סימן שמו שאמר שפּוֹב לְקַבֵּעַ לְעַצְמוֹ שְׁנֵי שְׁעוּרִים לְלַמֵּד סְפָרֵי הַקְדוּשִׁים, שְׁעוּר אֶחָד פְּשוּט לְלַמֵּד בְּמַהֲרָה הַרְבֵּה מְאֹד כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שְׂגוּר בְּעַל-פֶּה, וְשְׁעוּר אֶחָד לְלַמֵּד בְּעֵינַי גְּדוּל. כִּי יֵשׁ עִמָּקוֹת גְּדוּל וְנִפְלָא בְּסְפָרָיו. וְעֵינַי בְּמָקוֹם אַחֵר מְזַה מְעַנֵּן עֵצִים הָעִמָּקוֹת הַגְּדוּל שֵׁישׁ בְּתוֹרָתוֹ הַקְדוּשָׁה וְהַנּוֹרָאָה מְאֹד עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלִית:

ועיין תורה קה תנינא שהעיון בתורתו מסוגל לבטל הרהורים רעים כי הם באים מהמדמה ועיין ככבי אור (חכמה ובינה אות לו) לבאר דברי רבינו בסוף תורה כה שצריך לקרא שם חדש ליצה"ר דהיינו מדמה. הטעם כי המדמה הוא מדרגה שמינית ביצה"ר שנתחדשה כנגד התורה של רבינו ולפ"ז דווקא תורת רבינו מסוגל ביותר להכניע ולתקן את המדמה.

ועיין ח"מ סימן תקכ"א - שרבינו אמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב וכו'.

ועיין ביאור הלכותים (תורה נר אות ד') - שהכוונה בעיקר לתורה נר שבה המשיך לאנשיו ובעיקר למוהר"ן מדמה זך וברור. ועי"ש אות ו' שכל אחד כפי התכללותו בו ובתורתו כן יזכה. (וכיצד ההתכללות בתורתו עיין בסוף תורה פז תנינא מש"כ רבינו דהיינו לעיין באותו מאמר ולזכות להבין בו ולעשות עמו איזה עבודה עי"ש)

ועיין תורה ח' תנינא אות ז' שעיקר האמונה תלויה בברור המדמה ועי"ש אות ח' שע"כ צריך מאד לחפש ולבקש מאד צדיק כזה שיכול להמשיך מדמה מבורר לאנשיו.

עוד עיין תורה עב תנינא שע"י הסתכלות בצדיק והצדיק בו זוכין להתנוצצות המוחין ולשפלות (שרק היא תקום בתחית המתים) ולגדולה כפי מדרגת מוחו.

ועיין בפל"ח שם אות ב' וד' עפ"י לק"ה תפלין ו' כז שגם ע"י לימוד ספרו מתקיים כל זה עפ"י המבואר בתורה קצב שפניו ושכלו של הצדיק נמצא בספרו.

ועיין ככבי אור (שיחות וספורים אות מג) הובא בחכמה ותבונה (סימן ב' אות טז) - שרבינו שאל את רבי אהרן תלמידו שהיה הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותעיין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיף ותעיין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שע"ז.

ידועים דברי רבינו שכינה בשם אפיקורס את אותם שאמרו שתורתו גבוהה מדאי. ונראה פשוט כוונתו בזה שאין אחד שלא יכול למצא תועלת בספרו. וא"א לומר שהכוונה שכל אחד יש כמה תורות שמתאימות לו שהרי לא אמר זאת על ספרו אלא על תורותיו קודם שנעשו לספר א"כ בכל תורה בלקומי מוהר"ן יכול כל אחד בכל מדרגת הבנה למצא איזה תועלת נצחית ואמנם לכאורה צריך לומר זאת גם על כל חלק מתורה אבל בזה צ"ע. עכ"פ לפ"ז צריך זהירות גדולה וכל אחד לבחון עצמו אולי ח"ו הוא מאותם אלה שמכונים בפי רבינו אפיקורס. מה שנקט לשון אפיקורס דהיינו כופר במציאות הנבואה ובנבואת משה (רמב"ם תשובה ג' ח'), נראה כוונתו כיון שאמר בתורה מז תנינא שאסור לומר תורה אלא אם יכול לומר באופן שכל אחד ישמע רק מה שצריך לו ולא יותר. נמצא שמי שסובר שרבינו אומר תורה גבוהה הוא מטיל פגם בצדיק.

ואם תקשה שרבי אברהם בן נחמן זצ"ל שהיה גאון ועמקן עצום אמר ככבי אור (ששון ושמחה יז) הלוואי שאבין ואדע עכ"פ עשרת אלפים שנה לאחר התחיה דבור אחד מדבריו הנוראים כפי שידע אותו אדמו"ר ז"ל עוד בזה העולם. וא"כ מה הטענה על אזובי הקיר כמונו. אבל אדרבה משם ראייה כי המשך דבריו שם שעל כל זה רבנו בעצמו הזהיר לכמה וכמה שישתדלו לחדש בתורתו כמבואר בתורה קה תנינא שאפילו אם לא יכוון לכוונתו זה טוב, ומובן מזה שהיו לו כמה כוונות בדבריו הנוראים שגם אנו נוכל לידע ולהבין בהם קצת וכו' עי"ש.

מי שיש לו קצת הרגשה בליקומי מוהר"ן רואה בחוש שהספר לא נכתב לגאונים, ולא ליודעי קבלה, ולא ליודעי כל התורה כולה, אלא לכל אדם כפשוטו ממש ורואים בחוש שאדם פשוט יכול להתעורר מהספר של רבינו יותר מגאונים גדולים.

ויש גאונים גדולים ואפילו כאלה שכותבים פירושים על הספר אעפ"כ רואים בחוש שאין להם את ההרגשה והמסר של רבינו שמקבל חסיד פשוט של רבינו, כי הספר הזה צריך רק ביטול לרבינו זה הכל, וכמובן כשיש ביטול אזי ככל שהוא בעל כשרון ויותר בקי בספרים גם מוצא בו יותר טעם ועומק.

חברותא

ללימוד עיון

בספה"ק

ליקוטי מוהר"ן

קמא

דף קב.

תורה קלא

ליקוטי

להסתכל, והוא מסמא עיניו ע"י שמונע עצמו מלהסתכל, ואעפ"כ נשאר היצ"ח כי מסתכל מן הצד כלאחר יד : **קבט** [8] (במדבר יג) **ארץ אוכלת יושביה**. כשמקורב להצדיק אף שאינו מקבל ממנו כלל, הוא גם כן טוב מאד. והאמונה לבדה שמאמין בהצדיק מועיל לעבודת השם יתברך. כי טבע האכילה שהמוזן נתהפך לניזון, כגון כשהחי אוכלת צומח כגון עשבים, נתהפכו העשבים לחי כשנכנסין בתוך מעיה. וכן מחי למדבר, כשהמדבר אוכל החי, נתהפך החי למדבר. ולכל מקום שנכנס לשם המזון שנתחלק להאברים, נתהפך למהות האבר ממש שנכנס לשם. כגון החלק מהמוזן הנכנס לחמוח נתהפך למוח והנכנס ללב נתהפך ללב, וכן לשאר האברים. וזהו **ארץ אוכלת יושביה**, כי ארץ הוא בחי' אמונה, כמ"ש (תהלים לז) **שכן ארץ ורעה אמונה** וזהו **אוכלת יושביה**, כי כשנכנס לארץ שהיא בחי' אמונה, נאכל אצלה, היינו שנתהפך למהותה. היינו כשדבוק להצדיק ומאמין בו שהוא בחי' ארץ, נאכל להצדיק, ונתהפך למהות הצדיק ממש: וכן ארץ ישראל בעצמה יש לה ג"כ הכח הזה. וע"כ ארז"ל (כתובי קיא.) כל היושב בא"י שרוי בלא עון שנא' [2] **העם היושב בה נשוא עון**, כי היא **ארץ אוכלת יושביה**, שהיושב שם נאכל אצלה ונתהפך למהותה הקדושה. וע"כ אפילו המהלך ד' אמות בא"י מוכסח לו שהוא בן עוה"ב כשארז"ל שם : וזהו ג"כ ענין המבואר במ"א [7] על פסוק [1] **בקרוב עלי מרעים לאכול את בשרי**. שכלל הענין שם כשאני רוצה שיקרבו תרין רעין דלא מתפרשין [1] אני צריך לאכול את בשרי היינו להכניע החומר. וזהו **לאכול את בשרי**, לאכול דייקא. שצריך שהנפש תאכל הבשרי, שנתהפך למהותה. וזהו (ש"ה ה) **אכלי רעים**, היינו תרין רעים דלא מתפרשין, שהם המוחין הקדושים, שצריכים שהמוח והדעת הקדושה יאכל את הגוף, דהיינו שהגוף יתהפך למהות הנשמה הקדושה שהוא המוח והדעת (כמבואר במ"א [1]). וזהו בחי' אכילה, שהמוזן נתהפך לניזון כנ"ל. וזהו **שכן ארץ ורעה אמונה**, היינו שאתה תהיה רועה ומוזין את האמונה, היינו שתהי' נאכל להאמונה כנ"ל, בחי' המזון שנתהפך לניזון: אך אעפ"כ העיקר תלוי ברצון, אם רצונו חזק מאד להתקרב להשיי ולעבוד אותו, רק שקשה לו לשבור תאוות גופו, אזי ע"י התקרבות ואמונת הצדיקים, הוא בחי' אכילה, ונאכל להצדיק, היינו שנתהפך למהותו כנ"ל. אך אם אין רצונו כלל לעבוד את ה', לא יועיל לו שום התקרבות לצדיקים, והוא בחי' מוזן שאינו נתהפך לניזון כגון אם אוכל אכילה שאין הטבע סובלת אותו, אזי אינו מתעכל ואינו מתהפך לניזון, רק הגוף מקיא אותו. כן הוא בחי' זו ממש, כי אינו נאכל כלל להצדיק אף שמקורב אצלו. כי הצדיק אינו יכול לסובלו ומקיא אותו. והוא בחי' הכתוב בא"י (ויקרא יח) **כאשר קאה את הגוי**, דהיינו שאינה"ל יכולה לסובלו להיות נאכל אצלה

קבט קל קלא קלב קלג

מוהר"ן קב.

שיתהפך למהותה, רק היא מקיאה אותו. ה' יצילנו [2]:

קל [2] (סוכה נב) **כל** הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו. ע"י ענוה ניצול מניאוף וזוכה לשמירת הברית [7]. כשרז"ל (סוטה ד): כל המתגאה לסוף נכשל בא"א שנאמר [8] **ואשת איש נפש יקרה תצור**. וז"ל הסמוכות (במדבר יב) **והאיש משה עניו מאוד** וכו' לפ' **ותדבר אהרן ומרים במשה**. כי הם דברו על אודות **האשה הכושית אשר לקח**, כי כושית ע"ש יפיה נקראת [9], והם אמרו שלקחה לשם יופי [10], וע"כ דברו על הפרישות, כי הם לא רצו להאמין שאפשר להיות פרוש. וע"ז השיבה התור' וסמכה תיכף **והאיש משה עניו מאוד** מכל האדם, כי ע"י שהיה עניו מכל האדם, היה אפשר לו להיות פרוש לגמרי [2], ולא היה לו יהודא תתאה כלל [8]. וזה שארז"ל (סנהדרין יט ע"ב) [22] תקפו של יוסף [22] ענוותנותו של בועז [22], תקפו של בועז ענוותנותו של פלמי בן ליש [22]. כי הוא תלוי בענוה, כי ע"י ענוה ניצול מפגם הברית. וז"ש כל הגדול מחבירו, שיש לו גדלות, יצרו גדול ממנו, שמתגבר עליו היצ"ח בתאוות ניאוף. כי זה עיקר היצ"ח, כמובא בווהר (ויקרא דף טו ע"ב):

עיקרא דיצרא בישא לגלאה עריין [2]:

קלא [2] **צריך** להתירא ולפחד מן הכבוד, כי כבוד הוא סכנה גדולה סכנות נפשות [22]. כי הוא דן את כל הדינים, כמ"ש (תהלים כד) **מלך הכבוד**, כי כבוד הוא בחי' מלכות הדן את הכל. ואזי הכל חוקרים ושואלין מי הוא זה **מלך הכבוד**, אם הוא ראוי לזה. וז"ש (שמות כט) **ונקדש בכבודי א"ת בכבודי אלא במכובדי** [22], כי ע"י הכבוד יוכל לגרום לו מיתה ח"ו, ואזי הוא נשקל במאזנים, אם ח"ו יפגום בהכבוד כחוט השערה, שלא יקבלו כמו שצריך, אזי ח"ו כף חובה מברעת. וזה נקרא **מאזני צדק** [1]. כי צדק מלכותא קדישא [22], שהיא"ל בחי' כבוד **מלך הכבוד כנ"ל**. והיינו **מאזני צדק**, כי אז נשקל במאזנים : **קלב** [22] **יש צדיק** שהוא מפורסם גדול במדינה אחת, ובמדינה הסמוכה אינו חשוב כלל, ושוב במדינה אחרת הוא מפורסם. הוא ענין הכתוב **בוהר ותצא רפ**. [22] מעין דנפיק מאתר חד ואזלי מתחות לארעא עד שנובע ויוצא ברהוק במקום אחר, ואף במקום שהולך תחות ארעא הוא משקה שרשי אילנא :

קלג [2] (משלי ד) **ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום**. כי השמש בעצמה מאירה במקומה בשעה בתחלת היום ובאמצע היום, רק המניעה הוא מחמת הארץ המפסקת בין בני אדם ובין השמש. על כן אין האור מתפשט כל כך בתחלת היום רק מקצת מקצת עד שנתפשט על הארץ. כן הצדיק הוא בעצמו מאיר תמיד, רק המניעה מחמת המקבלים. והמניעה הוא מחמת הארץ המפסקת, היינו העולם הזה. כי בני אדם משוקעים בעולם הזה, ועל כן אינם יכולים לקבל אור הצדיק :

תורה אור
במדבר שלח יג (לב) ויוציא דבת הארץ אשר קרו אותה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אותה ארץ אכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות:
תהלים לו (ג) בטח ביקנך וצשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה:
ישעיהו לג (כד) וכל יאמר שכן קליתי הקצם תישב בה גשא עון:
תהלים כו (ב) בקרב עלי מרעים לאכל את בשרי צרי ואבי לי הפה כשלו ונפלו:
שיר השירים ה (א) באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתימי ייני עם תלבי אכלו רעים שתו וישקרו וודים:
ויקרא אחרי מות יח (כח) ולא תקראו אתכם בשמות האדם אתה פאשר קאה את הגוי אשר לפניכם:
תורה קל
משלי ו (כח) כי בצד אשה ונהג עד פכר להם ואשת איש נפש יקרה תצור:
במדבר בהעלותך יב (ג) והאיש משה ענו עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה:
במדבר בהעלותך יב (א) ותדבר מרים ואתרן במשה על אדות האשה הכשית אשר לקח פי אשה כשית לקח:
תורה קלא
תהלים כד (ו) מי הוא זה קלך תכבוד יהוה צבאות הוא קלך תכבוד סלה:
שמות תצוה כט (נג) ונצדתי שפה לבני ישראל ונקדש בכבדי:
ויקרא קדושים יט (לו) מאני צדק אבני צדק איפת צדק והיו צדק וינה להם אני יהוה אלוהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים:
תורה קלג
משלי ד (יח) וארה צדיקים פאר ננה הולך ואור עד נכון היום:

¹ תורה זו נאמרה אחר פסח שנת תקסג בחזרתו מנסיעתו לחתונת בתו שרה ז"ל (תי"מ)
² מתרלו - בוהר
³ רע"מ שם ד"ה דאנת הוא כשמשא. (והם דברי רשב"י למשה רבינו)
⁴ תורה זו נאמרה אחר פסח שנת תקסג בחזרתו מנסיעתו לחתונת בתו שרה ז"ל (תי"מ)
⁵ בתקפא - ה וט

⁶ * ספרי מובא בפרש"י שם
⁷ **ענין חזקוני**
⁸ מתרלו - מאד
⁹ עיין תורה עב תנינא
¹⁰ עיין זוהר ח"ג דף רסא:
¹¹ עיין השמטה בסוף לוח טעויות של דפוס ראשון שנדפסה בסוף ספרי מעשיות דפ"ר, שם מבאר ענותותיה דבועז דלא כרש"י, אלא כיון שיוסף כבר שבר הקליפה וכן פלטי כיון שבועז כבר שבר ע"ש. וכן מבואר בשיחות הר"ן קיד, ועיין לק"ה ערובי תומיין ו' יז
¹² בראשית לט ח' - וימאן בטעם שלשלת
¹³ רות ג' ח' - וילפת ועיין סנהדרין יט: מאי וילפת
¹⁴ עיין שמואל-א כה מד ושמואל-ב ג' טו ועיין סנהדרין הג"ל למה נקרא פלטיאל
¹⁵ לעיל סוף תורה ב' ושם נרשם עוד מ"מ
¹⁶ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
¹⁷ עיין תורה טו
¹⁸ * זבחים קטו:
¹⁹ * ויקרא יט [לו ויחזקאל מה [1]
²⁰ * תקונים פתח אליהו
²¹ גם בדפוסיו ותרלו- שהיא ומתרלו - שהוא

²² לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
²³ בתקפא הציזון וזה נדפס בין הסורים ובמקומו נדפס עיגול כוח °
²⁴ ישעיהו לג כד ועיין גם מסכת גרים פ"ד הלכה ה' וספרי דברים פסקא שלג
²⁵ * לעיל בס' קא
²⁶ תהלים כו ב'
²⁷ זוהר ויקרא ד.
²⁸ בתרלו - הבשרי
²⁹ בתרלו - אכלי (בתקפא בדרג ו' מחוק בחלקו התחתון ובניסיון חלש)
³⁰ מוהר"ג בתקפא
³¹ עיין לעיל תורה לה אות ג' תורה קצב ורכה תורה ח' תנינא אות יב
³² בתרלו - שאינו
³³ עיין ספר טוב הארץ לרבי נתן שפירא פרק מעלת הדר בא"י וע"ש דף יט במהדור' תרגא מש"כ בשם הרמ"ק.
³⁴ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
³⁵ לעיל תורה יא אות ג' ניאוף וגאות תלוי זב"ו. ועיין בעש"ט עה"ת בשלה אות טו ובבאר מים חיים שם אות יג. כפי הקדושה כך מדת הענוה.
³⁶ משלי ו' כו
³⁷ מתרלו - מאד

מאמר צריך להתירא מן הכבוד

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

רבנו מבאר כאן גודל הסכנה בקבלת כבוד, כי מיד מתעורר עליו דין וקטרוג, האם הוא ראוי לו, והאם מקבלו בראוי, רק לכבודו ית', בלי נגיעה אפילו כחוט השערה.

ליקוטי הלכות

ח"מ חובל הלכה ג' אות יב (עפ"י תורה טו) – אבל יהושע וכלב שעמדו בנסיון ולא פגמו בהכבוד, אדרבא, מלאו אחריו ה' והשלימו את הכבוד מאד כי צעקו אז וספרו גדל השבח של ארץ ישראל, כמו שכתוב (שם יג), ויהי כלב וכו' עלה נעלה וכו'. על כן זכו על ידי הכבוד מהפך אל הפך לטובה. כי זכו על ידי הכבוד דקדשה לקבל חיות חדשה ויהושע בן נון וכלב וכו' חיו. חיו דיקא, כי נתוסף להם חיות חדשה שהיא בחינת נפש חדשה שזכו על ידי הכבוד שהשלימו אותו כנ"ל, כי הנפש היא החיות, כמו שכתוב, נפש חיה וכו'. כי הכבוד הוא בחינת מתקלא, בחינת מאזני צדק, כמבאר בדברי רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר (סימן קלא) שבשעה שבא כבוד להאדם צריך להזהר ולהשמר מאד שלא יפגם בו שלא יטלנו ולא ישתמש בו בשביל עצמו חס ושלום, רק להחזיר כל הכבוד לה' יתברך לבלי להשתמש עם הכבוד כי אם לשמו יתברך ולכבודו באמת, ומבאר שם שהכבוד הוא בחינת מאזני צדק ואז נשקל במאזנים וכו', עין שם, הינו כנ"ל כמבאר בהתורה הנ"ל, כי בודאי הוא בבחינת מאזני צדק כי יכול להסתלק קדם זמנו חס ושלום, על ידי הכבוד כנ"ל וכשזכה לקבלו בראוי יכול לזכות לחיות חדשה ונפש חדשה על ידי הכבוד כנ"ל שהיה בחינת יהושע וכלב חיו וכו' כנ"ל:

ח"מ אפוטרופוס הלכה א' אות ב' בי יש שמקבל הכבוד מזה יתברך בעצמו בבחינת כבוד אלקים הנ"ל שיה' יתברך בעצמו נותן לו הכבוד וזה בחינת אפוטרופוס שמנהו אבי יתומים, הינו ה' יתברך בעצמו שהוא אבי יתומים וכו' ואזי אין להשביעו, כי השביעה היא שחוקרין אחריו ומשביעין אותו אם לא העלים ופגם באפוטרופוסו. אבל יש בחינת אפוטרופוס שמנהו בית דין בחינת כבוד מלכים שמקבל כבודו והתמנותו על פי בית דין, דהינו על פי דין בחינת דינא ומלכותא והכבוד בעצמו הוא דין הדין, כמו שכתב רבנו נרו יאיר במקום אחר (סימן קלא). ומאחר שעדין לא זכה לבחינת כבוד אלקים הסתר דבר, על כן הכל חוקרין עליו כנ"ל, כי הוא תמיד על המשקל על פי דין בבחינת מאזני צדק, כמו שכתב רבנו זכרוננו לברכה. ועל כן צריך לשבע, הינו שצריך לברר שמנהיג כבודו ואפוטרופוסו שלו באמת ואמונה, כי הכל חוקרין ושואלין עליו כנ"ל. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שצריך לשבע, כי לא ימנע מלהיות אפוטרופוס מחמת זה מאחר שיש לו כבוד שהוא אפוטרופוס, כי זה שהוא אפוטרופוס על פי בית דין שהוא בחינת כבוד מלכים כנ"ל, הוא רוצה בכבוד בודאי, כי זה תלוי בזה, כי על ידי שרודף אחר הכבוד על ידי זה אינו זוכה רק לכבוד מלכים כנ"ל ועל כן חוקרין אחריו ונותנין לו שביעה.

שיחות השייך לתורה זו

בענין החיוב לברוח מפרסום של שקר

שיח שרפי קודש – חלק ג תקומד אמר רבי אברהם בן נחמן בכל מקום שמדבר רבנו מענין "מפרסמים של שקר", צריך כל אחד מאנשי לבנו ולחשוב זאת על עצמו, שיזהר וישגיח כל אחד שלא יעשה חלילה שום פעולה של פרסום וכבוד ושישיגין שלא יעשוהו אחרים למפרסם של שקר, ולא יתן שיעטו בו אחרים.

שיח שרפי קודש – חלק ו ריד היה אומר רל"י ז"ל לענין הכתוב "דבר שקרים לא יכן לנגד עיני" (תהלים קא). שיש בכלל זה גם אדם זה שאינו נזהר בפרסומו וגורם שידברו עליו דברי שבח וכבוד שקריים, וגם עליו נאמר "דובר שקרים לא יכן לנגד עיניו יתברך, שכמו שאסור לו לדבר שקר, כמו כן אסור לו לגרם שידברו עליו אחרים שקרים ודמיונות שאז גם הוא נכלל בכלל דובר שקרים לא יכן לנגד עיניו ועל כן לא אמר הכתוב "מדבר שקרים" בפעל ממש. אלא "דובר שקרים", שגם בשמתנהג באפן כזה שגורם לאחרים שידברו עליו שקרים גם הוא לא יכן לנגד עיני חס ושלום.

שיח שרפי קודש – חלק ו שח – על השיחה המובאת בשיחות הר"ן סימן נ"א במה שאמר רבנו ז"ל את זה תקבלו מאתי שלא להניח שהעולם יטעה אותנו וכו', היו אומרים: ראש כל הטעיות והרמאיות שיכולים להטעות העולם את האדם הוא בפרסום של שקר וכבוד מדמה, שבשנותנים לו את זה הסובבים אותו יכול לפל במהרה לטעיות ודמיונות של גדלות וכבוד, על אף שלאמת אינו כי אם דמיון של שקר שוא והבל. ואין שום אדם שאינו עומד בספנה זו, כי בכל אדם ואדם יש מקום שיכול להלחל בו חן של שקר ותאות הפרסום באיזה מדרגה ומעמד שעומד בו.

שיח שרפי קודש – חלק ו רב אמר על המבאר בתורה ו' "שכשרודף אחר הכבוד הפל חוקרים אחריו אם הוא ראוי לכבוד הזה אם לאו שמה שאמר "הפל חוקרים", הבונה גם למטה פאן בעולם הזה ובעקר וביותר, ששואלים בשמים אם הוא ראוי לכבוד הזה אם לאו.

בענין שנהגו לברוח מכבוד

שיח שרפי קודש – חלק ג תסו – בעת הקדוש על היין בליל שבת, היה מתלהב מאד, ולפני פתחו את פיו לקדש היה עומד בדממה מושך זמן. פעם בפעם כן דברכו, הפריע בן אחותו אחיו של אבא ליישינסקי, את השקט, כי היה דברך מטבעו, גער

בו רבי ישראל מקארדאן זכרוננו לברכה ואמר לו: שלא, שלא, ותיכף ראו העומדים איך שנשתנו פני ראב"ן זכרוננו לברכה ותיכף ומיד אמר את הקדוש. למחרת כשפגש ראב"ן את רבי ישראל, אמר לו מעט בקפידה: מה חושב הנך? אתה תעשה אותי למפורסם ותחלוק לי כבוד ובתמורה גם אני אעשה לך כף? כי ברח מקל שמך גאון כבוד ופרסום.

שיח שרפי קודש – חלק ה רכב נענה פעם רבי מיכל בן רבי יצחק בן מוהר"ן ו"ל בסוף ימיו ואמר: מודה אני לה' על שהצילני מלהיות חזן לפני אנשי שלומנו בראש השנה, וכל זאת על אף שהפצירו בו רבים מאנשי שלומנו שיקבל משרה זו ולא אבה בשום אופן, ומטעם חישו מגאות וכבוד ופרסום.

שיח שרפי קודש ח"ד תקט רבי מתתיהו בהן זכרוננו לברכה היה ממבכרי תלמידיו של ה"חפץ חיים". ואחת הסבות שבגללן עזב ר' מתתיהו את ישיבתו היה משום שלא סבל את רב הכבוד שבכבודו ה"חפץ חיים".

שיח שרפי קודש – חלק ו' קמב – בשנודע לרבי משה רוזנטל ו"ל כשכבר היה חולה את חליו שלפני פטירתו, שאחד מאנשי שלומנו עומד לנסע להשתטח על איזה קבר בהר הזיתים. פנה אליו בבקשה שטוהה: אבקש ממך טובה היות ובתי שוכבת שם בהר במקום פלוני ופלוני (לאחר ששקבה חיים אחר יסורים קשים) ושם כתבו על שמה "בת" "הרב" ר' משה רוזנטל, ובכן אבקשך בכל לשון, מחק תבת "הרב", מהקבר. ולא עזבו מבקשתו, עד שהלה אמר לו שקשה לו מאד לעשות כזה משום כבוד משפחת המנוחה שלא יפגע הדבר בכבודם חלילה ורק אז עזבו והניח לו.

שיח שרפי קודש – חלק ג שסו – כשרצו אנ"ש לכבד את הרב מטשערין בראש השנה בעת הקבוץ, כפי הכבוד הראוי לו, לא הניח להם לעשות זאת, ואמר להם בהלצה: "את הרבנות השארתי בטשערין". דהיינו שבא לאומאן לבדו באיש פשוט ללא הרבנות, כי רצה שייחשבו אותו בראש השנה כאחד מאנ"ש הפשוטים. "דאס רבנות האב איך אבער גילאזט אין טשערין".

שיח שרפי קודש – חלק ג תסט כששעה פעם רבי אברהם ב"ר נחמן בעיר ראדזין, בקר שם אצל הרב, הלא הוא הרב מראדזין "בעל התכלת", התלהב והתפלא הרב ממנו מאד עד שצוה לאנשיו שיתפרו עבורו בגד משי בדרך הרבנים, כשנודע הדבר לראב"ן עזב תיכף את העיר. כל כף ברח משמן פרסום וכבוד.

שיח שרפי קודש – חלק ג רפט – באומאן נהגו למכור את העליות לתורה שבימי ראש השנה, ביום ערב ראש השנה, וכן לא היו מארגנים כמה מנגינים לקריאת התורה אלא רק מנגן אחד, פעם קנה רבי יחזקאל העשיל זכרוננו לברכה את הקריאה "לוי", אולם למחרת בעת הקריאה צוה להגבאי לכבד בעליה זו את רבי נחמן טולטשינער זכרוננו לברכה, שגם בן היה לוי בידוע, לאחר ראש השנה בשבא לפרוע לרבי נחמן טולטשינער את שכר העליה אמר לו רנ"ט בקפידא. שעוד פעם לא יעשה כף בהפטירו, כשקונים עליה צריך לבד לעלות לתורה, כי לא סבלו אנ"ש את ענין הכבודים וגינוני הכבוד.

בענין מי שלא יודע לקבל כבוד כראוי

שיח שרפי קודש – חלק ו' שמשו היו ממשילים ואומרים לענין הכבוד שמכבדים העולם את אחד והוא למעט שכלו טועה בעצמו שאכן מגיע לו הכבוד: דומה הדבר לסוחר שנכנסים אליו לחנותו סוחרים וקונים רבים ולרב התרגשותו וצחלתו מהמית הקונים הרבים שוכח להשיג ולנהל היטב את מכירת הסחורה ואינו שם לב להשיג נכון על האנשים המזנבים בסחורתו. כי צריך האדם לדעת לנהל היטב את סחורתו שהם המצות והמעשים טובים שלו ולמלאות את חנותו בסחורה הגונה ולהשיג לכל יחסר לו כלום ממעשים טובים, ולא יתבלבל מפל הסובב אותו, והמשבחים סחורתו וכדומה, כי אם לאו כשיבוא עת חשבון יראה שלא די שלא הרויח אלא עוד הפסיד הרבה ונשאר בחובות גדולים.

שיח שרפי קודש – חלק ו' תיט – רל"י זצ"ל היה אומר: צריך האדם הפשוט הרבה תפלה וזכות גדולה ורבה מאד מאד, שיופה לעבר כאן בעולם הזה משך ימי חייו מברך בלי דמיונות שוא ואמונות פזביות ועניני גדלות וכבוד. והיה אומר שבמשך שנות חייו הפיר אף מעט אנשים שזכו לעבר ולגמר חייהם כאן בעולם הזה בלי דמיונות שוא וחיו באמונה ברה זכה ונקיה משך כל ימי חייהם, ועבדו את ה' בתמימות כל ימי חייהם, אשרי חלקם.

דייקו אנשי שלומינו בזה, שלכאורה מה העבודה הזו למעט בכבוד עצמו, וכי מה לו לאדם ולכבוד כלל עד שצריך למעט בכבודו, ויותר היה נראה לומר כי צריך כל אדם לבטל כבוד עצמו, ואמרו שעל-כן נקט רבינו לשון זה, לרמוז שענין זה להרבות בכבוד המקום תלוי במיעוט כבודו, ומיעוט כבודו היא עבודה תמידית בכל עת ורגע, שצריך כל ימי חייו להשתדל למעט עוד ועוד בכבודו, ולהרבות תמיד בכבוד המקום, ועל-כן נקט "למעט", כי תאוה זו מתגברת בכל דרגא, על-כן נקט למעט, והיינו למעט תמיד: (הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זכרוננו לברכה – מעדני חלק).

הקדמה

בכמה תורות מדבר רבנו מתאוות הכבוד והסכנות שבה, אם לא מקבל את הכבוד כראוי. בתורה ו' חילק בין כבוד אלקים דקדושה לכבוד מלכים שהוא תאוה רעה. ובתורה קצד ביאר שדומה לשר המלך המקבל לעצמו את כבוד המלך בפני המלך. ובתורה ד' אמר שרק מי שביטל חומריותו בתכלית יכול לשמוע שבחיו ולא ליפול למדה הנוראה של גאוה², ובתורה פ' תנינא אומר שלא מצינו בדור הזה מי שמבקש התנשאות לשם שמים, על כן צריך לברוח מהכבוד, ולא ממנים התמנות על הצבור אלא מי שצריך לפייסו שיסכים. ובתורה יח תנינא סכנה להיות מפרסם שבקל אפשר להכשל בעבירות החמורות ביותר. ובתורה יח כתב שאין לאדם לקבל שררה ומנהיגות כי אם כשיש לו אמונה שלמה שאין שלמות אחריו דאל"ה יכול לבוא למינות ואפיקורסות ח"ו. ובתורה רלו הזהיר שאפשר לאבד חלקו בעודה"ב כשמקבל כבוד שאינו ראוי לו.

² שהיא מדה נוראה עד שעליה אמר הקב"ה (סוטה ה.) אין אני יכולים לדור בעולם.

צריך לדעת שהכבוד הוא קיום האדם ומי שמזלזל בעצמו בקל נופל ליאוש ועצלות וכבודות יסוד העפר ומיתה. ועל זה נאמר "ויגבה לבו בדרך ה'". וראה שיחות הר"ן סימן קמ עה"פ "מי בו ליום קטנות" ואמרו בסוטה מה: מי גרם לצדיקים שיתבזבו שלחנם לעת"ל? קטנות שהיתה בהם בעצמן, דהיינו שלא האמינו בעצמם. ועל כן מדת הענווה והשפלות מחייבת לתפוס את החבל משני צדדים, להאמין שאני חשוב מאד אצל הקב"ה, וכל דבר שבקדושה שאני עושה, ואפילו רק נכסף לעשות, הוא חשוב מאד למעלה, ופועל תיקונים בעולמות. ואע"פ כן צריך להרגיש חוטה ושפל ופחות חשוב אפילו מהקל שבקלים. ואפילו שפל ממדרגת עצמי, דהיינו ממה שעדין נדמה לי שאני שווה. כמבואר בתורה יד.

והעיקר לדעת שהפגם בכבוד הוא כשאדם חושב ש"מגיע לו" יותר ממה שיש לו, או יותר מפלוני, וכיו"ב, וכ"ש כשחושב שמגיע לו שיכבדוהו, בגלל איזה סיבה שתהיה. כגון יחוס או חכמה או עשירות או צידקות או מעשים טובים, ואע"פ שהנביא אומר¹ בזאת יתהלל השכל וידוע אותי, מי לנו גדול ממה רבנו שחשב שאינו ראוי להיכנס למשכן ובמדרש וירא א טו/ו² אמרו שמי שלא מרגיש כך, שאע"פ שיש לו מעשים טובים לרוב, אע"פ כ לא מגיע לו כלום, נבלה טובה ממנו.

בתורה זו מבאר רבנו שקבלת כבוד הוא סכנה, כיון שמיד כשמקבל כבוד מתקיים בו בחי' כבוד מלכים חקור דבר, והוא נשקל בכף המאזנים, אם ראוי לכבוד הזה, ואם מקבל אותו לשם שמים בלבד, ואפילו פגם כחוט השערה בזה, הוא סכנת נפשות.

כי כשאדם לוקח לעצמו כבוד, במקום להחזיר אותו לכבוד שמים, עובר על "דבר ה' בזה"י³, כי חולק לעצמו חלק מכבודו ית', ועושה עצמו עבודה זרה (תורה י' אות ה' וסוטה ד:). וחומר תאוות הכבוד כי אינה סתם תאוה שנהנה ממה שאינו שלו כגולן, אלא זה פגם בכבוד הקב"ה, ופוגע בעצם הבריאה, כי כל העולמות נבראו לכבודו ית' כמ"ש לכבודי בראתיו וכו', ועל כבודו ית' עומדת כל המציאות כולה (עיין תורה עא תנינא) ו/ו⁴. ואע"פ שבתורה לא נזכר בה שום איסור⁵, כמו בשאר תאוות⁶, כי לבד מעצם ההנאה שבה שדומה לניאוף⁷, היא הנוראה ביותר⁸ מצד שהיא נוגעת לכבוד שמים באופן ישיר⁹. ונראה שזה רמזו בלשון חכמים לחלוק

¹ ירמיה פרק ט (כב) בה אמר יהוה אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו: (כג) כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי כי אני יהוה עשה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם יהוה:

² בוודאי אין הכוונה שלירא שמים ובר דעת מותר להתגאות שהרי זה הפך הדעת. ומשה הוא הדעת ודייקא עיי"ז היה ענו מכל אדם והרגיש שפל מכולם כמבואר בתורה פב תנינא.

³ ויקרא רבה פרשה א פסקה טו – ד"א ויקרא אל משה וידבר ה' מיכן אמרו כל ת"ח שאין בו דעת נבלה טובה הימנו תדע לך שכן צא ולמד ממה אבי החכמה אבי הנביאים שהוציא ישראל ממצרים ועל ידו נעשו כמה נסים במצרים ונוראות על ים סוף ועלה לשמי מרום והוריד תורה מן השמים ונתעסק במלאכת המשכן ולא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו שנאמר (ויקרא א) ויקרא אל משה וידבר.

⁴ כך כתב מדרש שמואל ותוסי' יו"ט (אבות ג' יא) על המלבין פני חברו ברבים, וראה פני יהושע ב"מ נט. כי ישראל נברא בצלם אלקים. וא"כ כל שכן כשחולק לעצמו כבוד שראוי להקב"ה.

⁵ במדבר פרק טו (ל) והנפש אשר תעשה ביד רמה מן הארץ ומן הגר את יהוה הוא מגדף ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה: (לא) כי דבר יהוה בזה ואת מצותו הפר הכרת תגפף ההוא עונה בה:

⁶ עיי"ש פרש"י שדבר ה' בזה הכוונה לעבודה זרה. ועיי"ש רבנו בחיי שהוא כבוה את כלה תורה כולה. ועיי"ש רמב"ן עונה בה – שאם לא עשה תשובה הנפש נכרתה ועונה עמה, כלומר שהעון דבק בה אחרי הכרת להיות נדונת ביסורין לעולם.

⁷ תורה עא תנינא – כי כבוד הוא תקון העולם, כי כל העולם נברא בשביל הכבוד, כמו שפיתוב (ישעיה מ"ג): "לכבודי בראתיו וכו' (יומא לח), הינו בשביל כבוד השם יתברך. כי יש כבוד פרטי לכל מאמר ומאמר של העשרה מאמרות שבהם נברא העולם, אשר בשביל אותו הכבוד היה זה המאמר, שעל ידו נברא חלק פלוני מהבריאה. נמצא שכל מאמר ומאמר יש לו כבוד מיוחד, ששבביל זה הכבוד היה אותו המאמר. כי זה המאמר, שבו נברא חלק פלוני מהבריאה, היה בשביל כבוד זה, כדי שיגיע כבוד זה להשם יתברך, וכן מאמר אחר, שבו נברא חלק אחר מהבריאה, היה בשביל כבוד אחר, שיגיע אותו הכבוד להשם יתברך, וכן כל המאמרות, כלם היו רק בשביל כבוד השם יתברך, אשר בשביל זה נברא העולם כנ"ל: ועל פן בשאחד מישראל זוכה לראות בעצמו איזה התגלות הכבוד, הינו בשיש לו איזה כבוד, אזי הוא צריך לידע מאיזה נתיבה זה הכבוד, אשר בשביל זה הכבוד היה אותו המאמר, שעל ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל. ובוודאי לאו כל אדם זוכה לזה, להרגיש בעצמו התגלות כבוד השם יתברך. אכל אלו שהם בהיכלא דמלכא, כשיש להם איזה כבוד, אזי אין לוקחין לעצמן כלל מן הכבוד, רק הם מעלין כל הכבוד להשם יתברך, כדי שיתגדל ויתעלה כבודו יתברך, כדי שיהיה על ידי זה תקון העולם כנ"ל.

⁸ באבות אמרו הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מהעולם. ובעירובין ג: שכל המחזור אחר הגדולה היא בורחת ממנו, וכל הבורח ממנה היא רודפת אחריו. במסכת כלה ד' ודרך ארץ ט' אמרו שנה את המכבדך. ורק הרמ"ק בתומר דבורה פ"ב אומר לברוח מהכבוד כעצה לזכות לענווה. ובספר חסידים פד שמנכים לו מזכויות בעוה"ב, אבל שהיא סכנה נוראה להסתלק מעוה"ז נראה שרק רבנו מזהיר כל כך.

⁹ דכתיב לא תנאף ואכילה רמוזה בבו סורר ומורא. וכתיב לא תגנוב לרמוז לתאוות ממון והרדיפה אחר הפרנסה בפרשת המן, כמ"ש שטו ולקטו ובאר בזהוה בשטותא.

¹⁰ פסיקתא רבתי – פרשה כב – לא תשא אמר רבי זעירא אם בשבועת שוא הכתוב מדבר הרי אמר לא תשבועו בשמי לשקר (ויקרא י"ט י"ב) מה ת"ל לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא שלא תקבל עליך שררה ואין אתה ראוי לשררה רבי מנחמן אמר רבי יעקב (מ"ר) ומשם ר"ן מני מייתי לה מן הדא אל תצא לריב מהר (משלי כ"ה ח') לרב כתב לעולם אל תהי רץ אחר שררה למה כן ומה תעשה באחריתך

כבוד, במקום לתת כבוד, כי כל כבוד שנותנים לאדם הוא כמו חותך חלק מכבוד שמים ונותן לו. ואע"פ שאדם לחבירו מצוה לכבדו, כי זה כבוד שמים שתהיה אהבה בין בני אדם, אבל כשאדם רוצה שיחלקו לו כבוד, הוא לוקח חלק ששייך להקב"ה, ולוקח מחלקו בעולם הבא, כמ"ש כבוד ה' יאספר, כי הנפש מסתלקת אל הכבוד, כי הוא שרשה (תורה סו), והוא חלוקא דרבנן שלו כמבואר בלק"ה חובל בחברו ג' ב"י.¹

וממה שאומר שאפילו כחוט השערה שמחסר מכבוד אלקים, הוא כבר סכנה שימות, מבואר שבית דין של מעלה שהוא ספירת המלכות של הקב"ה, מעיין בדינו ומניח זכויותיו וחובותיו על כף המאזנים, וחוב דק כזה אפילו כחוט השערה שלוקח כבוד לעצמו, מצד מהותו הוא גדול מאד ומכריע לחובה גדולה, שצריך זכויות רבות נגדו להנצל.²

עוד בגדל הסכנה שבכבוד, שאפילו אדם שבורח מהכבוד זה רק עד שהכבוד משיג אותו כמבואר בירושלמי פסחים פ"ו ה"א/י"א, וכל קצת כבוד נוסף שאדם מקבל, מעורר בו תאבון לעוד כבוד, ולא שייך שובע בתאוה זו, כי כל תוספת כבוד כממלא חסרון בעוד חסרון, ונעשה משועבד לו ונצרך לבריות (ראה תורה סו) עד שנעשה כמו אסיר בידי מכבדיו, מחשש שיאבד כבודו בעיניהם, עד כדי כך שזו דרך לשעבד אדם. ואפילו גדולים מאד נופלים בזה.³ שהחסידיים והגבאים נותנים להם כבוד גדול ועי"ז הוא בידיהם לעשות בו כרצונו, (הרבה פעמים כדי לעשות כסף). נמצא שאין לדבר סוף וכל הגדול מחבירו יצרו גדול, וכל המכובד יותר כבודו יותר חובק אותו וקושר אותו, ובהכרח שגם יקבל כבוד יותר מהראוי לו, ואם על כל כבוד מתעוררת מידת הדין של המלכות לדון במאזני הצדק אם הוא מקבלו כראוי, כל שכן בהמשך כשמוקבל כבוד שוודאי לא ראוי לו.

ולכאורה קשה אם היא סכנה כל כך מדוע לא רואים מכובדים נפטרים, אלא אדרבה הכבוד נותן חיות גדולה.⁴ ועיין תורה סו ע"י הכבוד מאבד נפשו גם בעולם הזה דהיינו חלקי נפשו ומשמע שהכוונה לחיות

בהכלים אותך ריעך (שם) (למה) ולמחר הם באים ושואלים לך שאלות מה אתה משיבם רבי מנחמא בשם רבי תנחום בי רבי חייה רבי מני בשם רבי יוסי בר זבידא מייתי לה הכי נואף אשה חסר לב (שם ו' ל"ב) הא כל המקבל עליו שררה בשביל ליהנות ממנה אינו אלא כנואף הזה שהוא נהנה מגופה של אשה משחית נפשו הוא יעשנה (שם)

¹ כנ"ל בלק"ה חובל. וגם בעניין ההתקרבות לצדיק היא המניעה הראשונה כמבואר בשיח שרפי קודש ח"א תרנב – אמר מוהר"ן זכרוננו לברכה: עבור ענין רבנו זצוק"ל צריכין להיות נקי מן הקנאה והתאווה והכבוד מפל וכל לגמרי, אף מה יכולין לעשות אם האדם מקנא או נכשל בתאוה, הלא אנוס הוא, ועל פן אף על פי כן מקרב אותו רבנו זצוק"ל, אולם שרופצה עוד גם כבוד, "נו שטייזשע אין דער זייט", וכן אמר פעם בלשון אחר: אם יש בך קנאה ותאוה, הרבי מקבל אותך, אבל את כבודך אתה מכרח לזרק לגמרי. (אבנ"ה ברזל, שם). (וע"ע לעיל בסעיפים: קעג, ו קעה).

² ואולי אפשר לבאר העניין עפ"י המבואר בב"מ נט. שהמלבין פני חברו יורד לגהנם ולא עולה, ונראה הטעם כי כל עבירה היא זהמה חיצונית על הנפש הקדושה של ישראל, ובהגהם נשרף הזהמה ונשארת נפש זכה, אבל הפגם בכבוד ישראל הוא פגם בכבוד הקב"ה, והכי נמי החולק לעצמו כבוד זה פגם בעצם הבריאה, זה לא זהמה חיצונית אלא זהמה שבעצם. ובבחי" מי שהוא עז פנים לא היו רגלי אבותיו על הר סיני, כי עזות פנים זו זהמה בעצם, לכן לא מועיל לו הגהנם להתנקות ממנה, ולכן לא עולה ממנו.

³ ל"ק"ה חובל בחברו ג' ב' – ועל פן זה המלבין פני חברו שפגם בכבוד על פן נפרע מדה פנגד מדה אם אינו מפיס חברו שגם לעתיד אינו זוכה שתפנס ותפלל נפשו בתוך הכבוד ועל ידי זה אין לו חלק לעולם הבא, פי אי אפשר לזכות לעולם הבא פי אם על ידי בחינת כבוד ה' יאספך פידוע, פי זה סוד חלוקא דרבנן שהוא בחינת הכבוד שבו מתלבשת הנפש לחזות בנעם ה' וכו'. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, המתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעולם הבא. כי זה המתכבד בקלון חברו שרופצה לקח לעצמו כבוד על ידי קלון חברו על ידי זה וזה נטל ממנו, פי הכבוד בורח ממנו ואינו זוכה שתפלל נפשו בכבוד העליון שבו נכללין נפשות הצדיקים בבחינת כבוד ה' יאספך כנ"ל ועל ידי זה אין לו חלק לעולם הבא כנ"ל:

⁴ על כבוד שאדם חולק לעצמו נענשים ביותר – עיין כתובות סו. נקדימון בן גוריון הצדיק שזכה שהחמה תעמוד עבורו, ונתן לעניים צדקה הרבה מאד, אעפ"כ טעם שאיבד את כל ממונו, י"א כיון שלא נתן מספיק לפי עשרו, וי"א כיון שעשה זאת לכבוד עצמו. ומקשה המהרש"א הרי למדנו שצדקה שלא לשימה יש לו שכר עליה, ב"ר ד. הנותן צדקה כדי שיחיה בנו הרי זה צדיק גמור. וגם דרשו חז"ל בחנוני נא בזאת עשר כדי שתתעשר, ותרץ שאני בשביל כבודו שהיא כוונה גרועה יותר, ונענשים עליה.

ועי"ש קובץ שעורים ח"א – ותימה לומר כן על נקדימון בן גוריון דהוא אחד משלשה שנקדה להם חמה ובודאי כשעשה צדקה היתה כונתו לשם מצוה, ושמא י"ל, דלכבודו גרע טפי ממכוין ע"מ שיחיה בני, דהוא כעובד בשיתוף כמ"ש בחובת הלבבות, וכן נראה מהא דחסד לאומים חטאת שאין עושין אלא להתפאר בהן, ב"ב י'.

⁵ ירושלמי פסחים פ"ו ה"א – אמר רבי יושוע בן קבסיו כל ימי הייתי בורח מן השררה עכשיו שנכנסתי כל מי שהוא בא ומוציאני בקומקום הזה אני יורד לו. מה הקומקום הזה כוונה ומפציעו מפחם בו כך אני יורד לו.

⁶ ראה במסילת ישרים סוף פ"א טעם שהמרגלים אע"פ שהיו אנשים כשרים בהליכתם, חזרו רשעים כי חששו לאבד מעמדם אם יכנסו לארץ. ועיין שיחות מוסר לר' חיים שמואלביץ מאמר עה שלח תשלג – שהרמב"ן במדבר יג ד' כתב שהמרגלים נמנו לפי מעלתם, נמצא שבהליכתם היו בהם גדולים מיהושע שנמנה חמישי, ומכלב נמנה שלישי. עוד מביא שלפי בעל הטורים שכתב שלא היו נשיאי שבט אלא שרי חמישים, נמצא אע"פ שהיו שש מאות שרי אלפים, ושש אלף שרי מאות מעליהם, וי"ד אלף שרי חמישים כמותם, אעפ"כ כדי לא לאבד את השררה הזו ירדו לשפל המדרגה, עד שכפרו בהקב"ה ואמרו כי חזק הוא ממנו (טוטה לה). ואעפ"כ ראה בתנא דבי אליהו רבה פכ"ט שאליהו מעיד שהקב"ה לא רצה להמיתם, רק עד שרדפו אחרי משה ואהרן לרגום אותם באבנים. רואים שהכבוד הוא סם המוות ומוציא את האדם מן העולם (אבות ד' כא).

⁷ במקום זה מקבלים חיות גדולה מאד מהכבוד, חיות דסט"א. שמעתי מעשה שסיפר בעל תשובה על עצמו שהיה לפני כן באמריקה והיה יושב בגן צבורי והציג עצמו כצדיק מסתגף ולא אכל כלום כל היום, והיו באים אליו להתברך. רק בלילה היה הולך ואוכל מנת גלידה. ושאלו אותו כיצד באמת החזיק מעמד, ואמר שהכבוד נותן חיות כזו גדולה שלא צריך עוד כלום.

דקדושה. ובאמת רבנו כאן לא אומר שהכבוד הוא סכנת הסתלקות אלא סכנת נפשות, וכנראה כי ענשו לאו דווקא הסתלקות, אלא בעיקר הסתלקות הנפש הקדושה. ועיין תורה רלו שעיקר הסכנה היא שמאבד חלקו לעולם הבא, כי כבר קיבל חלקו בעוה"ז. ונראה שיש עוד הרבה סכנות בכבוד, כי נעשה בעל השפעה ועי"ז בעל כח ותאוות הכבוד יכולה להפילו להשתמש בכחו כדי להשיג מבוקשו, במקום בתפילה ודרכי נעם. ועיין תורה יח תנינא שע"י הכבוד יכול להגיע בקלות לרצח ניאוף וגנב, גם היכן שלאדם פשוט אינו ניסיון כלל.

קושיות

- א. צ"ע כיון שכל כך מסוכן הכבוד וכל כך קשה לעמוד בניסיון הזה לקבלו כראוי שאפילו כחוט השערה לא לפגום בו לקחתו לעצמי, נמצא כשאני מכבד את חברי בשבחים אני בודאי מכשילו בסכנת מוות/י. דהיינו כי האחרונים דנים אם יש לפני עיוור במדות, ורובם פוסקים שאין/י, ואע"פ שיש לדון בזה מצד "ואהבת לרעך כמוך", שהרי לא הייתי רוצים שיכשילו אותי. אבל כיון שמאידך מילת חיזוק יכולה להחיות אדם שבור, והגבול לפעמים לא ברור, לכן דנים בזה, אבל לפי המבואר כאן שהוא סכנת מוות אע"פ שהוא ניסיון שא"א לעמוד בו, הרי זה כפסיק רישא ולא ימות?
- ב. צ"ע שאמרו חז"ל באבות (ד' א') אִיזְהוּ מְכַבֵּד, הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת, שְׁנֵאָמַר (שמואל א ב), פִּי מְכַבְּדִי אֶכְבֵּד וּבְזֵי יִקְלוּ; וגם אמרו (במסכת כלה ד' וד"א ט') שְׁנֵא אֶת הַמְכַבְּדִי, לְכַאוּרָה חוֹל מִצְוִיִּים אוֹתָנוּ תִּרְתִּי דִּסְתֵרִי. הִיתָכֵן לְצוּת אוֹתִי לְכַבֵּד אֶת חֲבֵרֵי/י שְׁעִי/י אֲנִי מַחִיב אוֹתוֹ לְשֵׁנָא אוֹתִי.

^י אור יחזקאל (לרבי יחזקאל לוינשטיין) דרכי העבודה – כבוד הבריות – הנה באמת יש להבין והיאך מחויבים או בנתינת כבוד לזולתנו והלא אנו מכשילים את חברינו בנתינת הכבוד, נמצא דכבוד חברינו גורם להפסד, כי הכבוד מזיק לאדם, ומחויבים אנו לברוח מן הכבוד. בקעלם היו נוהגים לא לכבד את חבריו. ואף בפני הגדול שבתלמוד תורה לא היו קמים בשעת כניסתו להיכל הת"ת, זכורני שהיו מספרים שפעם אחת נכנס הסבא ז"ל לביהמ"ד, והיו שם לומדים חדשים שלא הורגלו בסדרי ביהמ"ד, וקמו בפני הסבא, ועזב הסבא את האולם, ורק לאחר דקות מועטות חזר ובכניסתו אמר הרי בפעולה זאת אפשר להזיק. ודאי שעל פי הדין אין לחשוש לכך וחיוב לכבד את זולתו בכל מה דאפשר, אך כל זה רק כאשר אין חבריו מוותר על כבודו, אבל בשעה שסיכמו ביניהם לא לכבד ולא להתכבד כדי להתרחק מן הכבוד, ודאי שאין צורך בנתינת כבוד: ומפורש בגמ' (סנהדרין, ז ע"ב) "רב כי הוה אתא לבי דינא אמר הכי ברעות נפשיה לקטלא נפיק וצבי ביתיה לית הוא עביד וריקן לביתא עייל והלאו שתהא ביאה כיציאה, כי הוה חזי אמבוהא דספרי אבתריה אמר אם יעלה לשמים שיאו כגללו לנצח יאבד", בשעה שראה כתות אנשים ההולכים אחריו ומכבדים אותו, חשש מאד שמה תזוז דעתו בגלל הכבוד. ומשו"ה היה חוזר ומשנן פסוקים אלו כדי להרחיקו מהגאווה שיתכן ותבוא בעקבות הכבוד הרב שהוא מקבל מתלמידיו: ועוד שם בגמ' "מר זוטרא חסידא כי הוה מכתפי ליה בשבתא דריגלא אמר הכי כי לא לעולם חוסן ואם נזר לדור דור" (משלי, כו, כד) הוצרך מר זוטרא לחזק עצמו בחזרה על פסוקים המורים ומבטלים את הכבוד, כי מבלעדי המלחמה הזו יתכן והכבוד שקבל יזיק ויגרום לזחיות הדעת ולגאווה: עכ"ל.

^י . עיין שו"ת תורה לישמה סימן שע שהוכיח מקדושי'ן לב. וכי הא דרבה בר רב הונא דרב הונא קרע שיראי באנפי רבה בריה אמר איזול איחזי אי רתח אי לא רתח ודלמא רתח וקעבר אלפני עור לא תתן מכשול דמחיל ליה ליקריה דצ"ע אמנם ניצל מלעבור על כבוד אב אבל נכשל בכעס עצמו אלא מכאן שאין לפני עיוור בכעס. ובספר חובת אדם בעולמו כתב שכן יש להוכיח דעת הגר"ס הנ"ל מהג"ל שאע"פ שצריך לברוח מכבוד יש מצוה לכבד. עוד עיין אורחות צדיקים הובא בראשית חכמה כשתרצה להתחבר לאדם הכעיסהו ואם יודה לך האמת בשעת כעסו התחבר לו ואם לאו לאו. משמע שלא חששו לפני עיוור. אבל למ"ד שכן שייך עיין פלא יועץ ערך הילול שהמשבח את חבריו באופן שיכול להביאו לגאווה עובר על לפני עיוור, צ"ע. (בספר חובת אדם בעולמו הנ"ל כתב ליישב שאין מחלוקת והגר"ס דיבר שמכבדו באופן שלא מחוייב שיתגאה עי"ז, אבל הפלא יועץ דיבר באופן שבודאי יתגאה כגון שידע בו שרודף כבוד. ועיין תורה ד' אות ז' שלא צריך להגיע לרודף כבוד אלא כל אחד זה מן הנמנע שלא יבוא לגאות כשמבחים אותו. ועיין ערוכין יח: שאין אומרים כל שבחו בפניו ופירש מהרש"א שמה דלא כפרש"י שנראה כמזניף וכן איתא בב"ר לב ג' ומהר"ז שם פירש כהמהרש"א הנ"ל משום גאווה והעץ יוסף כפרש"י. ולכאורה אפ"ל שנחלקו בזה בעצמו אם יש לפני עיוור במדות. עוד אריכות בזה עיין ספר אדרת תפארת (לר' אברהם דור) ח"ה סימן סב בעיקר בסופו.

גם יש הרבה מעשיות מצדיקים שנוהרו בזה, ראה בשיש"ק ח"ד אות קא וח"ו אות שסא שבאומן נהגו שלא לתת תארי כבוד כלל. ושם ח"ז אות שלא שכשם שיש חובה למצא טוב לעודד כל אחד מישראל כך יש חוב שלא להגביה שום אדם יותר מדאי שלא יפול על ידינו לגאווה ודמיון כבוד. ובקעלם אפילו את הראש ישיבה לא היו מכבדים בקימה. ועיין חיי מוהר"ן סימן תקיא שרבינו שרצה לקנות תפילין מסופר צדיק ונוהר לבקש ממנו בלא שיבין הסיבה. כדי שלא להכשילו בגאווה. וכן בשיש"ק ח"ג רפד שאנ"ש רצו לכנות את תלמיד מוהרנ"ת נחמן טולטשינער בשם רבי ומוהרנ"ת בעדינות דחה וביאר בנו ראב"נ שמוהרנ"ת חשש שיפול עי"ז לגאווה ועיין מהרש"א ערוכין יח: טעם שאין אומרים כל שבחו של אדם בפניו כדי שלא יפול לגאווה מבואר שמקצת שבחו כן מותר וגם אינו מיותר. אלא יש בו תועלת לחיזוק. ועיין חיי מוהר"ן סימן תקפב כשקבלה בת רבינו מכתב חיזוק מאביה בכתה כי הבינה שהיא במדרגה נמוכה.

ונ"ל עפ"י תורה לז אות ז' שכיון שהנפש שרשה בכבוד לכן ע"י שמשבחים אדם מתגלית נפשו ותורתו ומתחזקת וכן מצינו אפילו אצל צדיקים שע"י ששיבחו אותם אמרו תורה נפלאה וגבוהה יותר עיין תורה קבו. וכל שכן אצל אנשים פשוטים שחיזוק ע"י כבוד יכול להחיותם וכן מבואר בתורה ז' תנינא שלדרי מטה צריך להראות מלא כל הארץ כבודו כדי לחזקם ולעודדם. וכמו שהמבזה אדם עובר על אבק רציחה הרי המכבד יכול להחיות מתים

^ט אור יחזקאל (לרבי יחזקאל לוינשטיין) – מידות – מאמר מחציו ולמטה איש וחציו למעלה מלאך – וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה, רץ לקראתם והשתחוה לפניהם כדי לכבדם, והרי אע"ה רחוק מהכבוד ואין לו שייכות לזה, ומנין לו הרגישים עמוקים כ"כ בכבוד בני אדם עד שכבדם בנפילת אפים לפניהם, וביותר שהרי מפורש בגמ' (שבת קכו שבעות לח) ועיין ברש"י, שהיה אומר להקב"ה להתמין לו עד שירוך ויכניס את האורחים, והפסיק את הדיבור עם הקב"ה כי "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה", והלא להגיע להכרה זו שכבוד לאורחין חשוב מאד, יותר מקבלת פני השכינה. צריך שיהיה לו הבנות והכרות עמוקות במהות ענין כבוד בני אדם. והנה כאשר ישאל אחד מאתנו האם כבוד הבריות חשוב כ"כ, ודאי שלא יבין זאת, כי אין לנו מושג רחב כ"כ בחשיבות ענין

- ג. מלשון התורה משמע שהמלכות דנה ומאידך היא דנה במאזני צדק, וקשה שצדק הוא כנוי למלכות ואילו מאזנים הוא לכאורה כנוי לזעיר אנפין. וכמבואר במ"א שהמלכות היא דין ואילו משפט הוא זעיר אנפין דהיינו הקב"ה שנוהג במדה כנגד מידה. כי מלכות היא דינים וגבורות וכמו אש השורף כל מי שלא מצטרף להמלכת הקב"ה, שלכאורה זה לא משפט אלא מציאות, ואילו המשפט הוא בזעיר אנפין הקול מדה כנגד מדה ובבחי' ה' צלך, שנוהג עמו כפי המגיע לו מצד משפט דין. ואם הדין על קבלת הכבוד היה מצד המלכות היה צריך שמיד יענש בלא משפט, כדמצינו במי שמצער את חברו שהעונש אינו דין אלא טבע, כגון המעשה בחנה פנינה שנענשה בכל חומר הדים אע"פ שהתכוונה לשם שמים ועוד מעשים בגמרא וכמו שהוכיח הרב שמואלביץ בספרו שיחות מוסר סוף סימן עד. בזוהר מבואר שיש בית דין גם במלכות²¹, ולזה כווננו כשאמרנו וה' הפירוש הוא ובית דינו (פרדס רמונים לרמ"ק שער כג פ"ד). ואולי אפשר לומר שעל כן הדין הוא ע"י הוא ובית דינו כי בית דינו לבד הוא דינים קשים של המלכות אבל יחד עמו נמתקים דיני המלכות קצת ועי"ז הדין אמת, אבל כפי חומרת הפגם בכבוד דייקא.
- ד. כאן רבנו מדבר מסכנה בעולם הזה ולא מדבר מה יהיה לו בעולם הבא, ועיין תורה רלו שם מבואר שמי שמקבל כבוד שלא ראוי לו מאבד חלקו לעולם הבא. ולכאורה החילוק שבאין מדבר מכבוד אפילו הראוי לו אלא שפוגם בו שלוקחו לעצמו, ואילו שם מדבר רק מכבוד שאינו ראוי לו. אבל עיין ספר חסידים אות פד שגם מהכבוד הראוי לו מנכים לו מזכויותיו אם נהנה ממנו.
- ה. צ"ע מה מיוחד בתאוות כבוד יותר משאר תאוות שרק בכבוד אומר שהוא סכנת נפשות? יתבאר בסמוך ששרש כל הבריאה הוא כבודו ית' כמ"ש לכבודי בראתי וכו'.

עד כאן ההקדמה

תורה קלא [בא]

בתורה סו/כ"ב מבואר כשבא כבוד לאדם, על פי רוב בא להחיות אותו לחזק נפשו, אבל צריך להזהר ולהתירא מאד, כי אותו כבוד גם ח"ו יכול לגרום לו הסתלקות, כמ"ש כבוד ה' יאספך. על כן צריך להיזהר לקבל הכבוד בקדושה גדולה, לכבוד השם יתברך לבד, ולבלי להשתמש עם הכבוד לצרכו ולהנאת עצמו כלל, וצריכין להתפלל הרבה לה' יתברך, שלא יזיק לו הכבוד, שלא תסתלק נפשו על ידי זה, חס ושלום. כי הכבוד הוא שרש כל הנפשות, וכשהנפש מסתלקת היא מסתלקת אל הכבוד שהוא שרשה. והנפש יקרה מאד, וצריכין להיזהר בה לשמרה מאד, לא מבעי כדי שלא תסתלק לגמרי, אלא גם חסרון קטן בנפש הוא הפסד גדול, כי הסתלקות הנפש מתבטא בחוסר חיות קדושה. (עפ"י ליקוטי עצות כבוד יג)

כאן מבאר רבנו שמיד כשבא כבוד לאדם, מתעורר עליו דינא דמלכותא, דהיינו ביד של מעלה, לדון אם ראוי הוא לכבוד הזה, וכמ"ש כבוד מלכים חקור דבר, על כן האדם אז בסכנה גדולה. כי יכול להיות שיאבד חלק מנפשו, ויכול להיות שיאבד את כל נפשו ויסתלק ח"ו.

בתורה נו/כ"ב מבאר שלכל אדם יש מלכות על מישהו שתחתיו, וצריך להיזהר בכבוד המלכות הזו, לא להשתמש בה לצרכו ולהנאתו. ובתורה סז מדבר רבנו על כבוד חדש שבא לאדם, שצריך להיזהר לקבלו כראוי באהבה ויראה ולא לצרכו. וכאן נראה שמדבר משניהם, כי כל כבוד שיש לאדם הוא סכנה, כי תאוות כבוד

כבוד הבריות. ומש"ה איננו יודעים שגדולה הכנסת אורחים כקבלת פני השכינה, ואילו אע"ה ידע והבין בגודל כבוד הבריות ואף שסבר כי אנשים פשוטים המה וכמבואר במדרש, מ"מ הרבה וטרח כ"כ בכבודם, ואע"ג שאע"ה לעצמו לא חש כלל צורך בכבוד הבריות וכדנתבאר שעמד יחידי באמונתו, למרות כל החרפות והבזיונות שביזוהו אנשי העולם:

² קהלת יעקב – בית דין עליון הוא סוד הבינה דדינין מתערין מינה עץ חיים שער תיקון רחל ולאה, בית דין תחתון במלכות שנקרא בית דין על ידי תלת חזיון דמרכבה דילה (זוהר משפטים ק"ז).

²⁰ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

²¹ תורה סז אות ו' והנפש היא יקרה מאד, וצריך להיות זהיר בה ולשמרה מאד. על כן צריכין לזהר מאד, כשבא איזה כבוד חדש לאדם. כי הכבוד הוא אם כל חי, והוא שרש כל הנפשות. וכשהנפש מסתלקת, היא מסתלקת אל הכבוד, שהוא שרשה, בבחינת (ישעיה נ"ח): "כבוד ה' יאספך". שהסתלקות ואסיפת הנפשות הם לתוך הכבוד פי שם שרשם כנ"ל: ועל כן כשבא כבוד חדש לאדם, צריך לזהר ולהשמר, כי אולי בא הכבוד, חס ושלום, בשביל הסתלקות, כדי שתסתלק הנפש אל הכבוד, שהיא שרשה כנ"ל: אף מדה טובה מרבה, ועל כן על פי הרב, בא הכבוד לטובה. דהיינו, כשבא נפש חדשה אל האדם, אזי היא באה מלבשת בהכבוד, שהיא אם כל חי כנ"ל. ועל כן כשבא כבוד חדש לאדם, על פי רב הוא לטובה, דהיינו שבא נפש חדשה לאדם, על ידי זה הכבוד. והכלל, שהכבוד הוא שרש הנפשות. ועל כן, לפעמים בא כבוד חדש לאדם בשביל הסתלקות איזה נפש, חס ושלום, כדי שתסתלק הנפש אל הכבוד כנ"ל. אבל על פי רב, בא הכבוד לטובה. דהיינו, שבא נפש חדשה לאדם, על ידי זה הכבוד, שהוא שרש כל הנפשות כנ"ל. על כן צריכין לזהר מאד, לקבל הכבוד בקדושה גדולה, לשמו יתברך לבד, כי הכבוד הוא שרש כל הנפשות כנ"ל:

²² תורה נו אות ו' וצריך כל אדם, לבלי להשתמש עם בחינות המלכות שיש לו להנאתו ולצרכו. שלא תהיה בחינות המלכות אצלנו בעבד למלאת תאוותיו, רק שתהיה בחינת המלכות בבחינת בן חורין. בבחינת (קהלת י'): "אשריך ארץ שמלכה בן חורין", שהמלכות יהיה אצלך בן חורין, לבלי להשתמש בו להנאתך:

אינה כשאר תאוות, אלא היא פגם בעצם כוונת כל הבריאה¹⁷ דכתיב בה (ישעיה מג ז) "לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו". לכן כל כבוד שבא לאדם מיד מתעוררים בעלי הדין לעיין היטב כיצד מקבלו, שח"ו לא יפגום בל"כבודי בראתיו". ודייקא המלכות דנה אותו, כי היא זו שכל מהותה להמליך רק את הקב"ה ומקנאה לו בדין קשה.

צריך להתירא ולפחד¹⁸ מן הכבוד, דהיינו לירא שלא יהיה ח"ו חולק לעצמו מכבודו ית'. ולא ישתמש בו לצרכו והנאתו אלא רק לכבוד הקב"ה, ולקבלו ביראה גדולה ואהבת ה' (כמבואר בתורה סז אות ה') ונראה הכוונה שיראה לבד היא לברוח מהכבוד לגמרי אבל ע"י אהבה משתדל להעלות את הכבוד לכבודו ית'.

כי כבוד הוא סכנה גדולה סכנות נפשות¹⁹ [כ] כי מיד כשבא כבוד לאדם מתעורר עליו דינא דמלכותא לדון אם ראוי הוא לכבוד הזה ואם הוא מקבל אותו לשם שמים בלבד ולא לעצמו. כי כבוד מלכותו ית' הוא דן את כל הדינים, כמ"ש (תהלים כד)²⁰ מלך הכבוד, שהקב"ה נקרא מלך הכבוד מצד שמתלבש במידת מלכותו להתגלות באופן שימליכו אותו ויגלו כבודו בעולם, כי כבוד הוא בחי' מלכות הדין את הכל כי המלכות היא בית דין, כחז"ל כל מקום שכתוב וה' הכוונה הוא ובית דינו, שם דנים בזכויות וחובות האדם להבדיל ממלכות עילאה בנינה שם הדין עדיין כולו חסד²¹. ואזי מיד כשמגיע כבוד לאדם הכל

¹⁷ ראה תורה יב תנינא - פי דע, פי שרש כל הבריאה הוא הכבוד. פי כל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא פראו אלא לכבודו, כמו שכתוב: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו" וכו' (יומא לח). ומאחר שהכל נברא בשביל כבודו יתברך, נמצא שכבודו יתברך הוא שרש כל הבריאה.

ובתורה לו אות ו[א] פי עקר הבריאה היא, בגין דישתמודעין לה, (זהר בא מ"ב). כמו שכתוב (ישעיה מ"ג): "לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו".

ושם בסוף התורה - פי שרש הכל הוא הכבוד, כמו שכתוב: "לכבודי בראתיו". וכן מבואר גם בסוף תורה עד. ועיין תורה צד שכל אחד מישראל צריך להיות מגלה כבוד ית' בעולם ועי"ז נעשה בעצמו לבוש כבוד להקב"ה. כי כל העולמות לא נבראו אלא בשביל ישראל שיגלו כבוד ית' ועי"ז יתקיים ושכנתי בתוכם עי"ש.

וראה תורה קעב - ועקר אור השם יתברך הוא הכבוד, פי כל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא פרא אלא לכבודו, כמו שכתוב (ישעיה מ"ג): "לכבודי בראתיו" וכו'. וזה: "מלא כל הארץ כבודו" (שם ו). הינו אם הוא "מלא כל הארץ", שאינו כלל מזה העולם, אזי מקבל אור השם יתברך שהוא הכבוד: וזה (משלי ג): "כבוד חכמים יגלו", פי "החכמה מאין תמצא" (איוב כח). ועל פן החכמים שהם אין, זוכים לכבוד, על ידי שאינם עושים צל להפסיק, פי אין להם שום גשמיות כנ"ל:

ובתורה עא תנינא - פי כבוד הוא תקון העולם, פי כל העולם נברא בשביל הכבוד, כמו שכתוב (ישעיה מ"ג): "לכבודי בראתיו" וכו' (יומא לח). הינו בשביל כבוד השם יתברך. פי יש כבוד פרטי לכל מאמר ומאמר של העשרה מאמרות שבהם נברא העולם, אשר בשביל אותו הכבוד היה זה המאמר, שעל ידו נברא חלק פלוני מהבריאה. נמצא שכל מאמר ומאמר יש לו כבוד מיוחד, ששביל זה הכבוד היה אותו המאמר. פי זה המאמר, שבו נברא חלק פלוני מהבריאה, היה בשביל כבוד זה, כדי שיגיע כבוד זה להשם יתברך, וכן מאמר אחר, שבו נברא חלק אחר מהבריאה, היה בשביל כבוד אחר, שיגיע אותו הכבוד להשם יתברך, וכן כל המאמרות, כלם היו רק בשביל כבוד השם יתברך, אשר בשביל זה נברא העולם כנ"ל: ועל פן ששאר מן ישראל זוכה לראות בעצמו איזה התגלות הכבוד, הינו פשיש לו איזה כבוד, אזי הוא צריך לידע מאיזה מאמר נהנה זה הכבוד, אשר בשביל זה הכבוד היה אותו המאמר, שעל ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל.

¹⁸ נ"ל מכמה מקומות שרבונו נקט יראה ופחד שלא בהכרח שרבונו מתכווין לחלק ביניהם. אבל בודאי הכלל שאין לשון כפול בלשון הקדש, אלא יש מילים נרדפות שהן דומות במשמעות ובחילוק קצת. והחילוק בין יראה לפחד ראה בשיחות הר"ן פג, שרואים בחוש שפחד לא תלוי בשכל ואדם מפחד גם כשבאים ומפחידים אותו מאחוריו קודם שקולט בדעתו, כי אצלו איזה דבר שמפחד בלא דעת, וכן מצינו בגמרא אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי. כי זה דבר הפועל על הלב ישר לא דרך השכל ואע"פ שרבינו נוקט להתירא ולפחד אין הכוונה ששום שהרי אין מלים נרדפות שוות דא"כ אין צורך באחת מהן. אבל החילוק הוא שיראה היא בשכל בלב בלא שליטה, ובדרך כלל פחד הוא מנוקש גשמי אבל יראה אפילו מעונש רוחני ואפילו רק כשמרגיש סמוך למציאות מרוממת ממנו.

¹⁹ עיין תורה סז

²⁰ תהילים פרק כד (ז) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד: (ח) מי זה מלך הכבוד יהוה עוזו וגבור יהוה גבור מלחמה: (ט) שאו שערים ראשיכם וישאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד: (י) מי הוא זה מלך הכבוד יהוה צבאות הוא מלך הכבוד סלה:

²¹ וזהו שופטים רע"מ דף ערה: - כדי להבין את המאמר הבא נעתיק מ"ש הרמ"ח ו"ל, הגה האדם הוא נשפט לפי מעשיו, כי בהיות האדם כלתי כשר במעשיו יהיה נזון על פי בית דין של מטה, אמנם למעלה כבוד הבינה, לא יהיה נזון שם אלא איש הנשק במעשיו, או דבר טולל כלומר כל הדבר הגדול יצאו אליו, ולזה החכמה נכסמן המעשה כדי שיהיה משפטו נזון על פי בית דין הגדול, ע"כ.

(דף ערה ע"ב) פקודא בתר דא המורה שאחר זו היא לקבל בית דין הגדול עליהו לקבל עליו דיני בית דין הגדול, ולמה יטורד עניו זה, כי בינה מסתרא דגדולה אקרי אלהים בינה גם מזל החסד שבה הנקרא גדולה נקראת אלהים, והיא בית דין הגדול דהיינו בית דין מזל הגבורה, וגזול מזל החסד, וזה שאמר רב בדינוי הוא גזול דינוי מזל הגבורה, ורב בכוניו גזול זכויותיו מזל החסד, דהיינו אם יש לזון לאיש לדיק וגזול בעל זכויות, שם דיניס אורו, שעל ידי שניס אותו צנינה גורם לעורר רחמים למעלה, ואז מתבטל ממנו הדין מעיקרו.

ואמר שהאדם צריך להכיר מעשיו עד שיקבל עליו עול המלכות ועול הבינה, פגוונא דאתמר כעין מ"ש שום תשיש עליך מלך ומלך תיקרא גם הבינה וגם המלכות, ופקודא דהיינו שיש מורה לקבל האדם על עצמו עול מלכות ועול בינה, והיינו שום לעלא הוא עול הבינה שהוא שם אה"ה, תשיש לתתא הוא עול המלכות שהוא שם אה"י, ולכל חספיק המלכות אחת מהם עליו, אלא הכי לקבל עליה בית דין רבבא כך צריך לקבל עליו בית דין הגדול של הבינה, אף על גב דקביל עליה בית דין ועירא אף על פי שקבל עליו בית דין הקטן של המלכות. (כמ"ק ומפרשים)

חוקרים ושואלין מי הוא זה שמתהדר בלבשו/כ"ו של מלך הכבוד, ובודקים אחריו היטב אם הוא ראוי לזה.

וז"ש בחנוכת המשכן (שמות כט) ל' ונקדש בכבודי פשוטו של מקרא שהמשכן התקדש ע"י שהקב"ה השרה בו את שכינתו, ובגמרא דרשו/לא' א"ת-אל תקרי בכבודי אלא במכובדי [לב], פירוש הגמרא שם דורשת את הפסוק "ונקדש בכבודי" שהכוונה שהקב"ה מתקדש במכובדיו, דהיינו שע"י הסתלקות צדיקים כגון נדב ואביהו נודע קדושתו שצריך להתיירא ממנו, כי ע"י הכבוד יוכל לגרום לו מיתה ח"ו, דהיינו מי שמקבל כבוד מהקב"ה ולא זכה לקבלו ככבוד אלקים אלא ככבוד מלכים אזי למעלה חוקרים ושואלים האם ראוי הוא לכבוד הזה ואזי הוא נשקל במאזנים, אם ח"ו יפגום בהכבוד כחוט השערה, שלא יקבלו כמו שצריך, אזי ח"ו כף חובה מכרעת. כי נדב ואביהו בני אהרן קבלו כבוד גדול בהקמת המשכן שזכו לעבוד בו להיכנס להיכל ולהקריב קטורת וקרבנות, אבל טעו ולקחו לעצמם כבוד יותר מדאי להקריב קטורת וזה/לה' ל' שלא נצטוו, לכן הכבוד דן אותם למיתה, וזהו נקדשתי במכובדי שע"י זה נודע קדושת המשכן עד כמה צריך להזהר בכבודו כי סביבו נסערה מאד.

נמצא שמי שמקבל כבוד מבני אדם, הכבוד הזה הוא מהקב"ה כדי שיתגלה כאן בעולם כבוד אלקים ע"י אותו אדם, אבל אם הוא מקבל את הכבוד אפילו רק טיפה לעצמו בבחי' כבוד מלכים, אזי מיד מתעורר עליו דין האם ראוי הוא לכבוד הזה וכמוכן שמתברר שאינו ראוי שהרי נעשה אצלו כבוד מלכים, לכן מדת הדין דורשת להעניש אותו, וצריך זכויות כדי להנצל. וזה נקרא מאזני צדק [לד], כי צדק מלכותא קדישא [לה]/ל' דהיינו שצדק הוא כנוי של המלכות כשהקב"ה מאיר בה רק מעט, על כן עדיין יש בה דינים, ואינה

ומפני בית דין ועירא בית דין הקטן הוא בית דין של שלשה כנגד חג"ת שמתחפפים עם המלכות, והיינו מסטרא דשכינתא תתאה מלך השכינה התחוננה, בית דין דברבא מאלין בית הגדול מאלו הם סנהדרין גדולה של צדעים ליינים, המושקפים בשבע ספירות הכלולות בזינה שכל אחת כלולה מעשה, הרי צדעים סנהדרין, אמר בויצינא קדישא על זה אמר המאור הקדוש שהוא כפי שמעון אל הרעיון מהימנא שבצדעים סנהדרין גדולה הו"ו מלך הבינה, ואנת רבבא על פלחיו ואתה שמוקדש צדעת, אתה הגדול על כולם, כי הדעת היא נשמת הו"ו, ועליך נאמר ויהיה כל הדבר הגדול יביאו אליך ר"ל או דבר גדול וכללי, או דברו של לדיק גדול כ"ל, יביאו לבינה, וכל הדבר הקטן ישפטו הם היינו דברים פשוטים שנמלכות, ישפטו החג"ת בהסתפס נמלכות, ועתה מפני אלו סנהדרין גדולה הם מסטרא דשכינתא עלאה מלך השכינה העלוונה שהוא הבינה, סנהדרין קטנה הם מסטרא דשכינתא תתאה מלך השכינה התחוננה שהוא המלכות.

כ"ו כי כבוד וגאוונה הוא לבוש הקב"ה כמו שכתוב (תהלים צג) ה' מלך גאות לבש. ועיין תורה יא בביאור הרבב"ח שיש שמתנהגים בענווה ושפלות כדי שיכבדו אותם, והבת קול הודיעה להם שהגאוונה היא מנפילת ההתפארות והגאוונה של הקב"ה שהוא לבושו כמ"ש ה' מלך גאות לבש.

ל שמות פרק כט (מג) ונעדתני שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי:

רש"י (מג) ונועדתי שמה - אתועד עמם בדבור כמלך הקובע מקום מועד לדבר עם עבדיו שם: ונקדש - המשכן: בכבודי - פח שתשרה שכינתי בו. ומ"א אל תקרי בכבודי אלא במכובדי במכובדים שלי כאן רמז לו מיתת בני אהרן ביום הקמתו וזהו שאמר משה (ויקרא י) הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש והיכן דבר ונקדש בכבודי:

לא זבחים קטז: - דתניא (שמות יט-כב) וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו ר' יהושע בן קרחה אומר זו פרישות בכורות רבי אומר זו פרישות נדב ואביהו בשלמא למ"ד זו פרישות נדב ואביהו היינו דכתיב (ויקרא יג) הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש אלא למ"ד זו פרישות בכורות היבא רמזיא דכתיב (שמות כט-מג) ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי אל תקרי בכבודי אלא במכובדי דבר זה אמר הקב"ה למשה ולא ידעו עד שמתו בני אהרן כיון שמתו בני אהרן אמר לו אהרן אחי לא מתו בניך אלא להקדיש שמו של הקב"ה כיון שידע אהרן שבניו ידועי מקום הן שתק וקבל שכר שנאמר (ויקרא יג) וידום אהרן וכן ברוד הוא אומר (תהילים לו-ז) דום לה' והתחולל לו אע"פ שמפיל לך חללים חללים את שתוק וכן בשלמה הוא אומר (קהלת ג-ז) עת לחשות ועת לדבר פעמים ששוק ומקבל שכר על השתיקה פעמים מדבר ומקבל שכר על הדבור והיינו דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב (תהילים סח-לו) נורא אלהים ממקדשך אל תיקרי ממקדשך אלא ממקדשך בשעה שעושה הקב"ה דין בקדושו מתיירא ומתעלה ומתהלל

כ"ו * זבחים קטז:

לג יש כמה דעות מה היה חטאם, אבל גמרא זו בזבחים היא כמאן דאמר שחטאו בהקריבם אש זרה כמבואר במהרש"א שם.

כ"ו * ויקרא יט [לו וחקאל מה י']

כ"ו * תקונים פתח אליהו

לו פתח אליהו - כאן נא לפרש איך הקב"ה משתמש בהספירות להנהיג עולמו, אם לחסד ואם לדין, והנה חסד מתבצר מאלו כי (תהלים פט ד) עולם חסד יבנה, ומנהיג את העולם כולו נמדת החסד, לכן מתחיל נמדת הדין.

זה שאמר דין, איהו גבורה כי שורש הדין הוא גבורה דז"א, והיא סוד האמצע שמשם יולד הדין לעולם, משפט עמוך דאמצעייתא משפט, הוא משפט ברחמים, והיינו התפארת שבעמוד האמצעי שהוא מדת הרחמים המכריע בין חסד וגבורה, צדק מלכותא קדישא לך נקראת מלכות הקדושה שנה על פי שורת הדין בלי ויתור, והיינו צדק שהוא בלי משפט ורחמים, מאזני צדק הם תרין סמכי קשוט שני סומכי התפארת הנקרא אחת, והם נלח והודו שנקראים מאזני צדק שעל ידם נשקלות ההשפעות הגמטות למלכות הנקראת לך, הדין צדק היא אות ברית שהוא כלי היסוד הנקרא הין (על שם הכבוד (שמות ל כד) ושמן יום הין) שהוא מלת הלח שנמשך בו שפע השמן שהוא טפה הקדושה, מן החכמה אל היסוד, והוא משפיעו אל המלכות הנקראת לך כבוד היחוד.

וממשיך ואמר פלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא כל משפטי הספירות באים להראות לבני אדם איך מתנהג העולם על ידי ז'ו, אבל לא דאית לך צדק דיעא דאיהו דין אבל אין לך צדק ידוע שהוא דין, ור"ל אין אלו המדות תואר מעצמות אין סוף ב"ה, ולא משפט דאיהו רחמי וגם אין לך משפט ידוע שהוא רחמים, ור"ל אין בעצמות האין סוף ב"ה מדת המשפט היא מדת הרחמים, ולא מכל אלא מדות כולל ואין לננות בו אשם אש ומהי וספירה כלל, כי כל אלה הספירות והמדות אינם בעצמותו יתברך רק הם מדות וכלים להנהיג בהם את התחונים כפי מעשיהם.

סובלת מי שפוגם בכבוד הקב"ה, שהיא ל' בחי' כבוד מלך הכבוד כנ"ל. והיינו מאזני צדק, ל"ח) כי אז האדם שמקבל כבוד נשקל במאזנים דהיינו שמדקדקים מאד בדינו: על כן כשמגיע איזה כבוד להאדם, צריך לזהר מאד לקבלו כראוי לשמו יתברך לבד (לק"ע כבוד כג).

מה הכוונה לקבל כבוד כראוי

למעשה נראה שכל כבוד שמקבל, צריך שרק יעבור דרכו אל הקב"ה, דהיינו שלא יראו בו מציאות לעצמו אלא בטלה להקב"ה, דהיינו שיהיה אין, וצריך לזה תיקון הברית בשלימות, כידוע שזו מדת היסוד, שכל השפע עובר דרכו ואעפ"כ הוא מרגיש רק מעבר בלבד, ואם יחשוב אפילו שכחוט השערה מהשפע בא ממנו, זה פגם הברית. (כי ניאוף וגאוה בחי' אחת כמבואר בתורה קל ויא). הכי נמי הכבוד, אסור לאדם לנגוע בו לעצמו, אלא להרגיש מעבר בלבד, שכל מי שרואה אותו ומכבדו מתכוון לכבוד שמים בלבד, ובמ"א בארנו שזה החילוק בין שפלות לענווה, ששפלות היא מדת המלכות דלית לה מגרמא כלום, אבל ענוה היא שידוע מעלתו ומרגיש מעבר בלבד. וזה החילוק בין משה רבנו לדוד המלך (עיין תפארת ישראל אבות מאד מאד הוי שפל רוח). וזהו שמבואר בתורה ו' שיש כבוד מלכים וכבוד אלקים, כי כבוד אלקים הפירוש שכשמכבדים אותו מתכוונים לאלקים, והוא בעצמו רק מעבר בעלמא, כי הוא אין/ל"ט. להבדיל מכבוד מלכים שמתכוונים אליו, כי הוא ישות וגאוה. וכיון שזו מדרגה גבוהה לכן אומר רבנו שהכבוד סכנת נפשות ולכן צריך לברוח מהכבוד עד כדי שישנא את מי שמכבד אותו כי הוא מכשילו. ולא להתפתות ליצה"ר המתלבש במצוות של כבוד התורה או כבוד הבעל וכיו"ב, אלא להעביר על המדות ולהשתדל להיות אין, ולחפש צדיק גדול ללמוד ממנו עד היכן.

עד כאן ביאור חברותא לתורה קלא

¹⁷ גם בדפוס תולדות- שהיא ומתולדו - שהוא

¹⁸ פקודי דף רנב. - פתחא רביעאה הפתח של היכל הרביעי מד' היכלות שבהיכל הזכות, בהאי פתחא, קיימא חד ממנא מאזני"ה שמייה בזה הפתח עומד ממונה אחד הנקרא מאזני"ה על שם המאזנים, ותאי איהו מתקלא דתקיל זכין וחובין וזה הממונה הוא המאזנים השוקל את הזכיות והחובות, וביה אתקלו פלהו כחדא ובו נשקלים כולם יחד, ודא אקרי מאזני צדק וזה נקרא מאזני צדק, כדכתיב מאזני צדק כי בכח המלכות הנקראת צדק המשפעת כח בזה המלאך, יכול זה המלאך להראות שיעור הנחת רוח הנעשה בצדקת המעשה ההוא, ולפי זה דנים את האדם, בהאי אתקלו פלהו לאתדנא בזה המאזנים נשקלים כולם להיות נידונים עליהם. תחות האי ממנא אית תרין ממנן חד לימינא וחד לשמאלא תחת זה הממונה של מאזני"ה, יש שני ממונים אחד לימין ואחד לשמאל, חד לימינא הריא"ל שמייה אחד לימין הנקרא הריא"ל, חד לשמאלא גדודיא"ל שמייה ואחד לשמאל הנקרא גדודיא"ל, וכד אתקלו זכין וחובין וכשנשקלים יחד הזכיות והחובות, אם הגביר הטוב על הרע אז מאיר כח מעשה הטוב שעשה, ועל ידי זה נכבה להב אש של העון, ואז דא אכרע לסטר מינא הממונה בצד ימין מכריע לכף ימין, ואם הגביר הרע על הטוב, אז ודא אכרע לסטר שמאלא הממונה לצד שמאל מכריע לכף שמאל, וכלהו אתפלילו בהאי רוחא דאקרי זכותא"ל וכל אלו הממונים הנמצאים בזה ההיכל נכללים בזה הרוח הנקרא זכותא"ל, שהוא עיקר רוח חיוני והשר של היכל הזה.

¹⁹ כעין זה דמצינו במרים הנביאה בסוטה יב. כל הרואה אותה מוליך אתגן לאשתו, להבדיל מרחב ויעל שגרמו להמשך אליהן,

